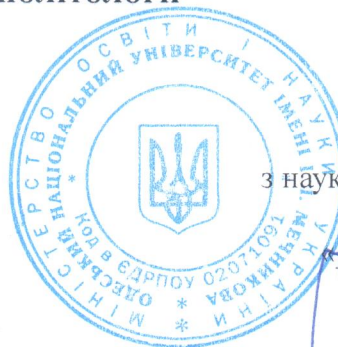

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА**

Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор
з науково-педагогічної роботи
Майя НІКОЛАЄВА
29 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА В СУЧАСНІЙ
ДЕМОКРАТІЇ»**

Рівень вищої освіти

другий (магістерський) рівень

Галузь знань

**Н Сільське, лісове, рибне господарство та
ветеринарна медицина**

Спеціальність

Н5 Водні біоресурси та аквакультура

Освітньо-професійна програма

**Охорона, відтворення та раціональне
використання гідробіоресурсів**

ОНУ
2025-2026 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія, теорія і практика в сучасній демократії». Одеса: ОНУ. 2025. - 23 с.

Розробник: **І.В. Бубнов**, кандидат історичних наук, доцент кафедри політології ОНУ імені І.І. Мечникова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Світлана КОЧ
(прізвище та ініціали)

Погоджено із гарантом ОПП

Охорона, відтворення

та раціональне використання гідробіоресурсів

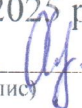

Марина БУРГАЗ
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету МВПС

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Голова НМК

(підпис)

Олег ХОРОШИЛОВ
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від « » 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від « » 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість кредитів – 3/3 годин – 90/90 змістових модулів – 2/2	Галузь знань Н <u>Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина</u> (шифр і назва) Спеціальність Н5 <u>Водні біо-ресурси та аквакультура</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Другий</u> (магістерський)	<i>Вибіркова</i> дисципліна	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		<i>1-й</i>	<i>1-й</i>
		<i>Семестр</i>	
		<i>2-й</i>	<i>2-й</i>
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	6 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	4 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	80 год.
		Форма підсумкового контролю: залік/ залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є формування у здобувачів необхідних знань, навичок та цінностей, пов'язаних з ефективною, поінформованою і компетентною демократичною взаємодією громадян у суспільстві, розвиток у них фундаментальних засад демократичної політичної культури і вміння застосовувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності

Завданнями дисципліни є: систематизація і роз'яснення основних понять та проблем теорії і практики демократії, необхідних для осягнення засад аналізу сучасного політичного процесу і розвитку громадянської активності здобувачів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР02. Вільно презентувати та обговорювати усно і письмово результати досліджень та інновацій, інші питання професійної діяльності державною та іноземною мовами.

ПР03. Відшуковувати необхідну інформацію, використовуючи різноманітні ресурси: журнали, бази даних, відкриті дані та інші ресурси, аналізувати та оцінювати цю інформацію.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- 1) основні закономірності змін історичних форм сучасної теорії демократії;
- 2) філософські засади демократичного врядування;
- 3) ключові концепції та теорії демократії, їх еволюцію;
- 4) ключові принципи розвитку та функціонування демократії;
- 5) механізми демократії, їх роль та особливості ефективного функціонування;
- 6) принципи формування громадянського суспільства, чинники що сприяють його розвитку та виклики пов'язані з його утвердженням;
- 7) особливості формування активного громадянина, як одного з ключових суб'єктів демократичного врядування; виклики і загрози демократії в сучасному світі.

вміти:

- 1) визначати теоретичні, духовні та прикладні аспекти демократичного світогляду;
- 2) критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій та приймати обґрунтовані рішення;

- 3) працювати спільно з іншими задля досягнення мети, ефективно взаємодіяти з людьми різних поглядів та переконань;
- 4) ідентифікувати існуючі проблеми демократичного правління та формувати власну позицію щодо їх вирішення;
- 5) застосовувати інструменти громадської участі для вирішення суспільних проблем;
- 6) здійснювати ефективну комунікацію з органами влади, громадськими організаціями та мас-медіа.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Поняття, генеза та моделі демократії.

Тема 1. Вступ до курсу. Поняття та виміри демократії.

Етимологічні визначення демократії. Нормативний і емпіричний підходи. Відмінні характеристики демократії. Типологія демократії.

Тема 2. Історичний розвиток демократії.

Первісна демократія. Витоки демократії в Античному світі. Розвиток демократичних ідей у період Середньовіччя.

Тема 3. Основні сучасні концепції та моделі демократії.

Демократія класичного лібералізму. Колективістські концепції демократії. Теоретичні моделі плюралістичної демократії. Роль мас в сучасних демократіях.

Тема 4. Умови і шляхи переходу до демократії.

Ціннісні і раціонально-утилітарні обґрунтування необхідності демократії. Характеристика основних передумов демократизації. Загальні моделі і закономірності демократизації.

Змістовий модуль 2. Демократія у практично-інституційному вимірі

Тема 5. Інститути демократії: структури та функції.

Парламент, уряд, судова система як опори демократії. Виборчі системи та їх вплив на демократію. Роль конституції та права у демократії.

Тема 6. Громадянське суспільство і демократична участь.

Громадянське суспільство і його роль у функціонуванні демократичного правління. Соціальні рухи та громадська активність. Громадська участь у процесах прийняття рішень.

Тема 7. Демократія і медія: виклики інформаційного суспільства.

Свобода слова як основа демократії. Електронна демократія та цифрове голосування. Вплив соціальних мереж та інтернету на політичну участь. Проблеми дезінформації та маніпуляцій у політичному процесі.

Тема 8. Проблеми розвитку демократії в контексті сучасних глобалізаційних викликів та шляхи їх вирішення.

Зниження рівня довіри до демократичних інституцій. Популізм як ключовий виклик демократії. Проблеми ефективності представницьких органів влади та публічної політики. Основні шляхи щодо адаптації демократії до сучасних викликів і загроз.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Поняття, генеза та моделі демократії												
Тема 1. Вступ до курсу. Поняття та виміри демократії. [1,2]	10	2	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 2. Історичний розвиток демократії. [1,2]	12	2	2	-	-	8	10	-	-	-	-	10
Тема 3. Основні сучасні концепції та моделі демократії. [1,2]	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Умови і шляхи переходу до демократії. [1,2]	11	2	2	-	-	7	11	1	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	45	8	8	-	-	29	45	3	2	-	-	40
Змістовий модуль 2. Демократія у практично-інституційному вимірі												
Тема 5. Інститути демократії: структури та функції. [1,2]	10	2	-	-	-	8	11	1	-	-	-	10
Тема 6. Громадянське суспільство і демократична участь [1,2]	12	2	2	-	-	8	10	-	-	-	-	10
Тема 7. Демократія і медія: виклики інформаційного суспільства. [1,2]	11	2	2	-	-	7	12	1	1	-	-	10
Тема 8. Проблеми розвитку демократії в контексті сучасних глобалізаційних викликів та шляхи їх вирішення. [1,2]	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	45	8	6	-	-	31	45	3	2	-	-	40
Усього годин	90	16	14	-	-	60	90	6	4	-	-	80

Види роботи:

- [1] – опрацювання лекційного та додаткового, довідкового матеріалу;
- [2] – опрацювання практичних робіт, додаткового матеріалу.

5 ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття не передбачені

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин (денна форма навч)	Кількість Годин (заочна форма навч)
1	Демократія як принцип політичної організації та життєдіяльності суспільства 1. Основні поняття демократії. 2. Нормативні й емпіричні дефініції демократії та їх взаємозв'язок. 3. Багатоманітність сучасних концепцій демократії, їх переваги і недоліки.	2	1
2	Гене́за уявлень про демократію від часів Античності до Нового часу 1. Сутність первіснообщинної демократії. 2. Афі́нська демократія як деспотія більшості. 3. Доля демократії у середньовічній Європі. Християнське розуміння демократії. 4. Основні етапи становлення та розвитку демократії у Новий час (концепції Дж. Локка, Ж. Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є).	2	-
3	Новітні концепції та моделі демократії 1. Концепція ліберальної демократії: основні риси та недоліки. 2. Характеристика сучасних теоретичних концепцій і моделей демократії (колективістські моделі демократії; плюралістична, елітарна, партисипаторна теорії демократії).	2	1
4	Сучасні демократичні транзити 1. Раціонально-утилітарні та ціннісні обґрунтування демократії 2. Економічні і соціальні передумови демократії. 3. Роль політичної культури у становленні демократії. 4. Роль геополітичних факторів у процесах переходу до демократії.	2	-
5	Громадянське суспільство і демократична участь. 1. Поняття, структура і функції громадянського суспільства 2. Поняття політичної і громадянської культури. 3. Основні виміри громадянської культури. 4. Форми громадянської участі та зміцнення демократії	2	-
6	Демократія в епоху цифрових технологій 1. Електронна демократія та цифрове голосування. 2. Роль соціальних медіа у розвитку чи кризі демократії 3. Фейкові новини, дезінформація та їх вплив на політичні	2	1

	процеси.		
7	Кризи демократії: загрози та виклики сучасного світу. 1. Популізм, радикалізм, постправа як виклики. 2. Зростання авторитаризму та зниження рівня довіри до демократичних інституцій. 3. Основні шляхи щодо адаптації демократії до сучасних викликів і загроз.	2	1
Разом		14	4

7 ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні заняття не передбачені.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.в)	Кількість годин (з.в.)
	Змістовий модуль 1. Поняття, генеза та моделі демократії		
1	Тема 1. Вступ до курсу. Поняття та виміри демократії.. Опрацюйте рекомендовану літературу. На підставі лекційного матеріалу підготуватися до виконання тематичного тестового завдання. Визначте умови формування, сутність та зміст концепту демократії. Поясніть який зміст укладається в поняття демократії. Проаналізуйте суттєві, системотвірні ознаки демократії. Охарактеризуйте базові конституційні принципи демократії.	6	10
2	Тема 2. Історичний розвиток демократії. Опрацюйте рекомендовану літературу. На підставі лекційного матеріалу підготуватися до виконання тематичного тестового завдання. Поясніть сутність первіснообщинної демократії. Визначте характерні риси афінської демократії. Охарактеризуйте роль демосу в афінській демократії. Поясніть сутність християнського розуміння демократії. Визначте роль середньовічної Церкви у формуванні принципів представницького правління. Підготуватися до дебатів на тему «Чи була антична демократія справді демократичною?»	8	10
3	Тема 3 Основні сучасні концепції та моделі демократії. Опрацюйте рекомендовану літературу. Підготувати есе щодо власного бачення ідеальної демократії. Поясніть сутність ліберальної демократії. Визначте у чому переваги та недоліки ліберальної демократії. Обґрунтуйте сутність плебісцитарної партійної демократії. Охарактеризуйте концепцію колективістської демократії. Поясніть сутність твердження: демократія – це баланс груп інтересів. На окремих прикладах здійсніть аналіз сучасних прикладів моделей демократії в країнах (наприклад, Швеція, США, Індія).	8	10
4	Тема 4. Умови і шляхи переходу до демократії. Опрацюйте рекомендовану літературу.	7	10

	На підставі лекційного матеріалу підготуватися до виконання тематичного тестового завдання. Проаналізуйте сутність та значення економічних та соціальних передумов демократії. Визначте роль соціокультурних чинників щодо переходу до демократії. Охарактеризуйте зовнішні передумови переходу до демократії. Порівняти основні сучасні моделі демократизації на прикладах окремих держав. Визначити головні закономірності процесів демократизації.		
	Разом у змістовому модулі 1	29	40
	Змістовий модуль 2. Демократія у практично-інституційному вимірі		
5	Тема 5. Інститути демократії: структури та функції. Опрацюйте рекомендовану літературу. На підставі лекційного матеріалу підготуватися до виконання тематичного тестового завдання Визначити проблеми та перспективи функціонування інститутів представницької демократії. Охарактеризувати ключові цінності, принципи і особливості представницької демократії. Проаналізувати умови, необхідні для ефективного функціонування представницької влади. Колективна робота на тему «Яка виборча система краще працює в багатонаціональних державах».	8	10
6	Тема 6. Громадянське суспільство і демократична участь Опрацюйте рекомендовану літературу. Підготовка до дебатів на тему «Чи достатньо громадянської активності для впливу на політику?» Визначити сутність громадянського суспільства та головні закономірності його функціонування. Проаналізувати відмінності громадянського суспільства від держави. Охарактеризувати головні умови формування громадянського суспільства. Проаналізувати приклади успішних громадянських ініціатив (наприклад, «Грета Тунберг і кліматичний активізм»).	8	10
7	Тема 7. Демократія і медія: виклики інформаційного суспільства. Опрацюйте рекомендовану літературу. На підставі лекційного матеріалу підготуватися до виконання тематичного тестового завдання. Підготовка до дискусії на тему «Чи впливають соціальні медія на якість демократії?» Охарактеризувати роль мас-медія в демократичному суспільстві. Проаналізувати як медія висвітлюють демократичні вибори (через реальні приклади з новин). Визначити роль соціальних медія у розвитку чи кризі демократії. Практичне завдання – розробити власний варіант стратегії для розвитку медіаграмотності.	7	10
8	Тема 8. Проблеми розвитку демократії в контексті сучасних глобалізаційних викликів та шляхи їх вирішення. Опрацюйте рекомендовану літературу. Підготуватися до дебатів на тему «Чи є авторитаризм	8	10

	серйозною загрозою для сучасних демократій?» Здійснити аналіз кейсів: зростання популізму в сучасних демократіях (США, Угорщина, Бразилія). Визначити основні шляхи рішень задля подолання кризи довіри до демократії Проаналізувати, чи можуть сучасні технології (електронне голосування, блокчейн тощо) зробити демократію ефективнішою.		
	Разом у змістовому модулі 2	31	40
	Усього годин	60	80

У межах дисципліни «Історія, теорія і практика в сучасній демократії» здобувачі можуть виконувати завдання самостійної роботи як у традиційних формах (опрацювання літератури, індивідуальних завдань, тощо), так і через **зарахування результатів неформальної та інформальної освіти.**

В якості самостійної роботи здобувач може пройти відровідні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю.

Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання	Дотично до теми (та/або Компетентності, результати навчання, що формуються)
Україна на шляху до ЄС Від безпеки та ринків до соціальної політики та інновацій – цей курс озброїть знаннями та навичками, необхідними для успішної інтеграції України в європейське співтовариство https://prometheus.org.ua/prometheus-free/ukraine-road-to-eu/	ПР03
Громадський активізм: без пошкоджень та проваджень Курс допоможе дізнатись, як ефективно діяти під час загроз та переслідувань та ефективно захищати свої права https://prometheus.org.ua/prometheus-free/hromadskyi-aktyvizm-bez-poshkodzhenn-ta-provadjenn/	ПР02, ПР03
Сталість соціальних змін: згуртування громад Цей онлайн-курс дає розуміння важливості соціального згуртування та сталих змін. Формування такого середовища, де позитивні зміни відбуваються за твоєї участі та без неї. Об'єднання ідей та людей, яке переростає у незворотній синергійний процес підтримки ідентичності, прозорості, демократичності та толерантності. https://vumonline.ua/course/sustainability-of-social-changes-community-cohesion/	ПР02
Як розслідувати порушення на виборах Мета курсу – навчити проводити якісні розслідування порушень виборчого законодавства. Використання отриманих знань і навичок допоможе зробити вибори в Україні прозорішими й чеснішими, а вибір громадян - усвідомленим і відповідальним https://vumonline.ua/course/how-to-investigate-election-violations/	ПР02

Права людини в дії Цей курс адресований усім, хто хоче дізнатися, що таке права людини, відкрити для себе правові стандарти та пізнати цінності, які закладені в основі міжнародної системи прав людини, зрозуміти значення прав людини в трансформації сучасної України і, можливо, долучитися до їх практичного утвердження. https://vumonline.ua/course/human-rights/	ПР02, ПР03
Громадськість та влада: дієві механізми впливу Цей курс має на меті сформувати практичне уявлення про можливості залучення громадян до процесів вироблення політики на локальному та національному рівнях. https://vumonline.ua/course/public-and-government/	ПР02, ПР03

Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні «Історія, теорія і практика в сучасній демократії»

Для зарахування в якості періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти.

Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання.

В межах дисципліни «Історія, теорія і практика в сучасній демократії» оцінювання результатів неформальної та інформальної освіти здійснюється згідно з критеріями таблиці 1.

Таблиця 1 - Критеріїв оцінювання результатів неформальної освіти

Вид діяльності здобувача	Орієнтовний обсяг (год./кредити ECTS)	Критерії виконання	Кількість балів	Форма зарахування
Онлайн-курс (Prometheus, Coursera, EdEra, ВУМ online тощо)	30 год. (1 кредит)	100% виконаних завдань	10 балів	Поточний контроль / самостійна робота
		88% виконаних завдань	9 балів	
		70% виконаних завдань	7 балів	
Курси з громадянської освіти / академічної доброчесності	5–10 год.	Успішне завершення з сертифікатом	2–3 бали	Додаткові бали
Додаткові онлайн-курси (МООС,	15–20 год.	Виконання завдань на $\geq 80\%$	4–6 балів	Самостійна робота

Вид діяльності здобувача	Орієнтовний обсяг (год./кредити ECTS)	Критерії виконання	Кількість балів	Форма зарахування
спецкурси)				
Участь у науково-практичній конференції / семінарі	1–2 дні	Довідка/сертифікат про участь	2–4 бали	Додаткові бали
Публікація тез конференції чи наукової статті (за тематикою дисципліни)	—	Наявність опублікованих матеріалів	до 10 балів	Підсумковий контроль / додаткові бали

Максимальна кількість балів зарахованих результатів неформальної/інформальної освіти не повинна перевищувати 20% від підсумкової оцінки за дисципліну.

Викладач здійснює експертну оцінку відповідності змісту здобутих компетентностей до навчальної програми.

За потреби викладач може проводити співбесіду зі здобувачем для підтвердження рівня засвоєних результатів.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни «Історія, теорія і практика в сучасній демократії» застосовуються словесний, наочний, практичний методи навчання: читання лекції, опрацювання текстів основних робіт дослідників, роботу з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації.

Словесні та наочні методи навчання (лекційні заняття; опитування; консультування; доповіді та мультимедійні презентації);

Практичні (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації, написання тематичних есе);

Колективне та індивідуальне опрацювання завдань (колективне обговорення, виконання та презентація ІНДЗ, обговорення проблемних питань та результатів самостійної роботи).

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, контроль, самоконтроль, взаємоконтроль і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні типи лекцій, а також практичні заняття – теоретичне обговорення питань, дискусія, співбесіда, реферативна форма, презентація, інтерактивний онлайн дискурс

10 ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ (У Т.Ч. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ)

Протягом засвоєння навчальної дисципліни здобувачі мають можливість накопичувати бали за рахунок виконання різних форм роботи. Вони розподіляються, а потім сумуються.

Форми контролю Контроль знань здобувачів здійснюється упродовж семестру та охоплює всі види навчальної діяльності: лекційні заняття, практичні роботи й модульні контрольні заходи. Основна мета контролю полягає у перевірці рівня засвоєння теоретичних знань, сформованості практичних навичок і здатності застосовувати отримані знання у професійній діяльності.

1. Форми контролю за лекційним матеріалом

Оцінювання засвоєння лекційного матеріалу здійснюється на основі таких форм: перевірка підготовленості до лекції (активність, виконання коротких аналітичних або оглядових завдань, ознайомлення з рекомендованою літературою); короткий тестовий контроль після лекції (перевірка розуміння ключових понять і закономірностей теми); участь в усній дискусії або обговоренні проблемних питань теми (оцінюється змістовність, аргументованість та самостійність суджень).

Максимальна кількість балів за опанування лекційного матеріалу становить 16 балів (по 2 бали за кожну тему).

2. Форми контролю за практичним матеріалом

Практичні заняття спрямовані на формування умінь і навичок застосування теоретичних знань у вирішенні практично-прикладних проблем щодо функціонування та розвитку механізмів і процесів демократії у сучасних умовах. Контроль здійснюється через перевірку правильності виконання практичних завдань (проведення тематичного тестування, розв'язання проблемних питань, тощо) та усний захист презентаційних виступів (здатність обґрунтувати висновки, відповісти на запитання викладача тощо).

Максимальна кількість балів за всі практичні роботи становить 56 балів (по 8 балів за кожну з 7 практичних тем).

3. Модульний контроль

Після вивчення кожного змістового модуля проводиться модульна контрольна робота у формі тестового оцінювання, що включає 14 запитань із однією правильною відповіддю. Метою є перевірка системності засвоєння матеріалу, узагальнення знань і вміння логічно поєднувати теоретичні та практичні аспекти навчального змісту.

Максимальна кількість балів за виконання модульних контрольних робіт становить 28 балів. Для отримання позитивного результату здобувач має набрати не менше 60% правильних відповідей. Кожен студент має лише одну спробу для складання тесту.

4. Підсумковий контроль (залік)

Підсумковою формою контролю знань є залік.

Підсумковий залік здобувач вищої освіти отримує автоматично за умови

повного виконання навчальної програми дисципліни та наявності достатньої кількості накопичених балів, що відповідають критеріям позитивної оцінки за результатами семестрового контролю.

5. Підсумкова система оцінювання за дисципліною

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Лекційний матеріал (тести, участь у дискусії, підготовленість)	16
Практичні заняття (тематичне тестування, захист презентацій, розв'язання проблемних питань)	56
Модульні контрольні роботи	28
Поточна успішність (разом)	100
Загальна кількість балів за дисципліну	100

Такий підхід забезпечує безперервний контроль знань, стимулює систематичну підготовку здобувачів і дозволяє комплексно оцінити їхню готовність до практичного застосування отриманих знань і навичок.

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності здобувачів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС.

1 Критерії оцінювання лекційного матеріалу

Бал	Критерії оцінювання засвоєння лекційного матеріалу
2 бали	Повністю засвоїв зміст лекції; аргументовано відповідає на запитання, демонструє критичне мислення, наводить приклади з практики або сучасних досліджень; виконав онлайн-тест чи міні-завдання без помилок.
1,5 бала	Добре орієнтується в темі, розуміє зміст основних понять, логічно відповідає на контрольні питання, виявляє активність під час обговорення.
1 бал	Ознайомився з матеріалом лекції, відповідає на основні запитання, але без глибокого розуміння або з неточностями; має базові уявлення про ключові поняття.
0,5 бала	Ознайомився частково з матеріалом; виконав завдання поверхнево, без розуміння змісту; допускає суттєві помилки.

0 балів	Студент не відвідував лекцію або не ознайомився з матеріалом; не виконав завдання/тест; не проявляв активності.
---------	---

2 Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях

Бал	Критерії оцінювання виконання практичної роботи
8 балів	Студент успішно виконав поточний тест з відповідної теми (90-100%), під час обговорення питань практичного заняття виявив глибоке розуміння змісту навчального матеріалу, вміння на практичних прикладах підтвердити отриманні теоретичні знання.
7 балів	Студент в цілому успішно виконав поточний тест з відповідної теми (75-89%), під час обговорення питань практичного заняття виявив впевнене володіння навчальним матеріалом, але який потребує незначного уточнення або відповідної деталізації.
6 балів	Студент в цілому впорався з виконанням поточного тесту з відповідної теми (65-74%), під час обговорення питань практичного заняття виявив прийнятний рівень володіння навчальним матеріалом, але мав труднощі з наведенням прикладів практичного використання набутих теоретичних знань.
5 балів	Студент лише частково впорався з виконанням поточного тесту з відповідної теми (55-64%), під час обговорення питань практичного заняття виявив невпевнений рівень володіння навчальним матеріалом та надавав поверхневі або неповні відповіді на навчальні питання практичного заняття.
4 бали	Студент виконав завдання поточного тесту з відповідної теми із значною кількістю помилок (45-54%), під час обговорення питань практичного заняття не виявив прийнятного рівня володіння навчальним матеріалом та спроможність дати відповіді на окремі навчальні питання практичного заняття.
3 бали	Студент виконав завдання поточного тесту з відповідної теми із великою кількістю помилок (35-44%), під час обговорення питань практичного заняття виявив незнання навчального матеріалу з більшості навчальних питань практичного заняття.
2 бали	Студент виконав завдання поточного тесту з відповідної теми на низькому рівні (25-34%), під час обговорення питань практичного заняття виявив незнання навчального матеріалу практичного заняття.
1 бал	Студент виконав завдання поточного тесту з відповідної теми на незадовільному рівні (15-24%), під час обговорення питань практичного заняття виявив повне незнання навчального матеріалу.
0 балів	Студент не з'явився на заняття або не виявив жодних ознак знайомства з навчальним матеріалом.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу після завершення вивчення кожного змістового модуля. Модульна контрольна робота проводиться у формі тестового контролю, який містить 14 тестових завдань, що охоплюють ключові поняття, закономірності та прикладні аспекти тем, передбачених навчальним планом.

Кожне тестове завдання має одну правильну відповідь, яка оцінюється в один бал, а загальна кількість балів за тест становить 14, що відповідає 100% правильності виконання.

Розподіл результатів тестування за кількістю правильних відповідей

Кількість правильних відповідей	Відсоток правильності, %	Рівень засвоєння матеріалу
14	100	Відмінний рівень, повне засвоєння матеріалу
13	93	Дуже високий рівень, незначні неточності
12	86	Високий рівень, правильне розуміння основних положень
11	79	Достатній рівень, засвоєно основні поняття
10	71	Достатній рівень із незначними прогалинами
9	64	Задовільний рівень, окремі неточності у розумінні матеріалу
8	57	Мінімально позитивний результат, базове засвоєння знань
7	50	Незадовільний рівень, часткове розуміння теми
6	43	Низький рівень, більшість відповідей неправильні
5	36	Дуже низький рівень засвоєння
4	29	Матеріал засвоєно фрагментарно
3	21	Відсутність розуміння ключових понять
2	14	Майже повна відсутність знань
1	7	Випадкові правильні відповіді
0	0	Відсутність знань, завдання не виконано

Для отримання позитивного результату необхідно набрати не менше 60% правильних відповідей, що відповідає 9 балам із 14 можливих. Результати нижчі цього порогу вважаються незадовільними та не зараховуються як успішне виконання модульного контролю.

Здобувач вищої освіти має право на дві спроби складання модульної

контрольної роботи: перша – у межах основного навчального процесу, друга – у разі необхідності повторного проходження для підвищення результату або у випадку технічних чи організаційних причин, що вплинули на виконання першої спроби.

Підсумковий результат модульного контролю враховується при визначенні рейтингової оцінки з дисципліни та є складовою загальної системи поточного і семестрового контролю знань.

У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно 90 - 100	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає під час усних виступів; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань.	Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми, вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуального завдання при виконанні самостійного завдання, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому.
Добре 85 - 89	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни.	Виконав завдання кожної теми та поточного контролю в цілому, має стійкі навички виконання завдання.
Добре 75 - 84	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни.	Окремі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому виконав не повністю.
Задовільно 70 – 74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми контролю не виконав.
Задовільно 60 - 69	Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни.	Виконав лише окремі завдання кожної теми та контролю в цілому.

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Незадовільно з можливістю повторного складання 35 - 59	Володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускає суттєві помилки.	Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 0-34	Не володіє навчальним матеріалом.	Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав контролю.

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

1. Цінності та основний зміст демократії: загальна характеристика.
2. Основні ознаки демократії.
3. Афінська модель демократії (Платон, Арістотель).
4. Класична ліберальна концепція демократії.
5. Плюралістична модель демократії.
6. Теорія поліархії Р. Даля.
7. Представницька демократія: сутність та зміст поняття.
8. Характерні риси представницького правління.
9. Ключові принципи демократії та представницького правління.
10. Рівність соціальна і політична.
11. Свобода як одна з важливіших цінностей демократії.
12. Сутнісні особливості свободи слова.
13. Громадські свободи особистості.
14. Поняття політичного інституту: основні підходи до визначення.
15. Парламент як найважливіший інститут представницької демократії.
16. Політичні інститути в системі функціонування представницької влади.
17. Роль виборів в системі демократії.
18. Умови, необхідні для ефективного функціонування представницької демократичної влади.
19. Аксіологічні засади демократичного розвитку.
20. Економічні умови розвитку демократії.
21. Соціальні умови розвитку демократії.
22. Політичні умови розвитку представницької демократії.
23. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції.
24. Роль виборів у демократії
25. Роль громадянської політичної культури в сучасній демократії.
26. Гласність як поняття соціального стану суспільства.
27. Виклики для громадянського суспільства в умовах демократії.
28. Історичні передумови формування громадянського суспільства

29. Персоналізація електорального вибору як виклик демократії
30. Домінанти сучасної громадянської політичної культури.
31. Специфіка сучасних каналів політичної комунікації
32. Громадська думка як вияв масової політичної свідомості.
33. Ключові проблеми та ризики демократичного правління.
34. Чинники низької ефективності представницьких органів влади.
35. Причини поширення популізму в демократичних країнах.
36. Механізми протидії популізму у системі представницької демократії.
37. «Віртуальна політика» як виклик представницької демократії.
38. Механізми підвищення рівня довіри до основних інститутів демократії.
39. Трансформація представницького правління на сучасному етапі глобалізації.
40. Перспективи розвитку демократії.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточний та періодичний контроль								Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	залік	100
10	10	10	10	2	10	10	10		
Контрольна робота за змістовим модулем 1 (14 балів)				Контрольна робота за змістовим модулем 2 (14 балів)					
54				46					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

1. Бубнов І.В. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія, теорія і практика в сучасній демократії» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н5 Водні біоресурси та аквакультура
2. Бубнов І.В. Силабус навчальної дисципліни «Історія, теорія і практика в сучасній демократії» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н5 Водні біоресурси та аквакультура
3. Електронний навчальний курс дисципліни «Історія, теорія і практика в сучасній демократії»

Вищезазначене навчально-методичне забезпечення розміщено за посиланнями:

<http://dpt19s.odeku.edu.ua/course/view.php?id=466>

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бебик В. М. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг: Навч.-метод. посіб. К.: МАУП, 2001. 216 с.
2. Біленчук П. Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування. Муніципальне право. Київ, 2000. 187 с.
3. Богашов О. А. Конституційно-правовий статус органів управління виборчим процесом в Україні. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 273 с.
4. Головаха Є. І., Бекешкіна І. Е., Небоженко В. С. Демократизація суспільства і розвиток особистості від тоталітаризму до демократії. К.: Наук. думка, 1992. 267 с.
5. Гьофе Г. Демократія в епоху глобалізації. К. : ППС, 2007. 425 с.
6. Демократія. Антологія / упорядник О. Проценко. К. : Смолоскип, 2005. 1104 с.
7. Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алексєєнко, Т.В.
8. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. – Львів: Новий Львів-2000, 2016 р. 1000 с. .
9. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2001. 304 с
10. Основи демократії: посібник / Бессонова М., Бірюков О., Бондарчук С. та ін.; за заг. ред. А. Колодій; АПН України та ін. Київ: Ай Бі, 2002. 679 с.
11. Основи демократії : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. А. Ф. Колодій. Третє видання, оновлене і доповнене. Львів : Астролябія, 2009. 832 с.
12. Парламентаризм та парламентська діяльність: словник-довідник / за заг. ред. В. А. Гошовської. Київ: НАДУ, 2010. 352 с.

13. Політологічний енциклопедичний словник / упор. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
14. Представницька влада у державотворчому процесі України: монографія / за ред. В. А. Гошовської. Київ: НАДУ, 2018. 384 с.
15. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави. Харків: ФІНН, 2009. 216 с

Додаткова

1. Алексеєнко І. Політична участь: здобутки, проблеми, перспективи // Вісник УАДУ. 2000. № 4. С. 267–274.
2. Арістотель. Політика / пер. з давньогр., авт. передм. О. Кислюк. 3-тє вид. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. 239 с.
3. Бакумов О. С. Конституційне право громадян України на участь у виборах і референдумах та проблеми його реалізації. Харків: Право, 2015. 248 с.
4. Гірняк М. Європейська хартія місцевого самоврядування в правовому полі України: аналіз ситуації // Людина і політика. 2001. № 3.
5. Даль Р. А. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція: пер. з англ. О. Д. Білогородський. Харків, 2002. 216 с.
6. Дергачов О. Місце політичних партій у здійсненні влади в Україні. Політична думка. 2002. № 1. С. 3–23.
7. Джудіс Д. Великий вибух популізму: як економічна криза змінила світову політику. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 192 с.
8. Дуглас Н., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії: пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш формат, 2017. 352 с.
9. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
10. Епплбом Е. Сутінки демократії: підступна спокуса авторитаризму. Київ: HREC PRESS, 2023. 220 с.
11. Кін Джон. Громадянське суспільство. Старі образи, нове бачення./ Пер. з англ.. О. Греценко. К.: К.І.С. АНОД, 2000. 191с.
12. Кондратенко О. Ю. Україна у світових рейтингах демократії: монографія. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 176 с.
13. Латигіна Н. Основні критерії, принципи та рівні здійснення демократії // Політичний
14. менеджмент. 2009. №3. С. 81-91.
15. Лок Дж. Два трактати про врядування / Джон Лок; пер. з англ. Олександр Терех, Ростислав Димерець. Київ: Основи, 2001. 264 с.
16. Платон. Держава / пер. з давньогр. Дз. Коваль. Київ: Орієнтир, 2017. 336 с.
17. Політика безпеки України: проблеми політичного і державного правління. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення: аналіт. зап. Київ: ІПіЕНД ім. І.

- Ф. Кураса НАН України, 2023. 64 с.
18. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.
19. Фукуяма Ф. Лібералізм і його протиріччя / пер. з англ. Катерина Діса. Київ: Наш Формат, 2023. 152 с.
20. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії: пер. з англ. Тарас Цимбал і Роман Корнута. Київ: Наш формат, 2019. 608 с.

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://lib.onu.edu.ua> – Наукова бібліотека Одеського національного університету
2. <http://www.nbuv.gov.ua/portal> – Наукова періодика України. Сторінка відкритого доступу Національної бібліотеки України ім. В Вернадського
3. <http://www.viche.info> – Сайт журналу «Віче»
4. <http://www.ipiend.gov.ua> – Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
5. <http://www.ucipr.kiev.ua> – Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень.
6. <http://www.eprints.library.odku.edu.ua> – Репозитарій ОДЕКУ
7. <http://www.dibu.kiev.ua/> – Національна історична бібліотека України
8. <http://www.nplu.org/> – Національна парламентська бібліотека України
9. https://public.wsu.edu/~hegglund/courses/389/rushdie_new_empire.htm – Інформаційні ресурси в Інтернеті Офіційні веб-сайти органів державної виконавчої влади, інших органів
10. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> – Виборчий кодекс України. Офіційний портал Верховної Ради України.
11. <http://www.kmu.gov.ua/> Кабінет Міністрів України. Офіційний веб-портал
12. <http://www.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України. Офіційний веб-портал.